

جلسات شرح و تفسیر



حجت الاسلام و المسلمین استاد
محمد جواد حاج علی اکبری



موضوع:

دعای چهل و دوم (ختم قرآن)
جلسه ۲۶

۱۳۹۶/۰۸/۱۵

■ نتایج و آثار پیاده‌روی اربعین

■ چند نکته در مورد دعای چهل و دوم

۱. اهمیت و ارزشمندی حفظ قرآن کریم

۲. بی‌توجهی جامعه به حفظ قرآن کریم

۳. حفظ، بدون اجبار باشد

۴. علت عدم توفیق در حفظ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

نتایج و آثار پیاده‌روی اربعین

اتفاق، حقیقتاً بزرگ و متفاوت است و هر سال از نظر کم و کیف، در حال گسترش و ارتقا. معلوم است که دست و نقشه‌ای الهی در حال تحقق و اجرا است و قضیه اصلاً عادی نیست. از هر جهت که نگاه کنیم، معلوم است که منافع عظیمی از طریق این پدیده‌ی مبارک، به بشریت معاصر و اهل اسلام و جامعه‌ی جهانی تشیع و مخصوصاً ملت عزیز ما می‌رسد. خدای متعال یک مجموعه از منافع تربیتی و فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و سلوکی و عرفانی را در این برنامه تعبیه کرده است. این پدیده چندضلعی است و جای مطالعه و بررسی و تحقیق بسیار دارد. امیدواریم در این زمینه، کار با نگاهی عمیق مورد بررسی قرار گیرد و مخصوصاً از زوایه‌ی تمدن‌سازی به آن نگاه

ان‌شاءالله خدای متعال زائران حریم اقدس حسینی و زوار عتبات عالیات را به سلامت دارد و آنها را مشمول الطاف خاص خود قرار دهد و از برکات این زیارت و همایش عظیم و متفاوت، آنان را بهره‌مند گرداند. آنچه در زیارت عاشورا خواسته می‌شود، صلوات و رحمت و مغفرت است. ان‌شاءالله خدای متعال، صلوات و رحمت و مغفرت خود را بر زائران سیدالشهدا (علیه السلام) نازل کند و ما را در این حرکت بزرگ و در پاداش و بهره‌ها و روزی‌های ایشان سهیم قرار دهد و ملت ما را از برکات این زیارت بهره‌مند گرداند.

شود. موج عظیم بازگشت به خویشتن و فطرت و نیز تجلیات فطری، هم به لحاظ اشخاص و هم به لحاظ مجتمع، در این همایش زیاد دیده می‌شود که خیلی امیدبخش است. برابر سیطره‌ی رسانه‌ای استکبار و جهان غربی و مادّی ایستاده است و رسانه‌ای تازه و فطری و انسانی محسوب می‌شود. این پدیده واقعاً عجیب است.

گفتمان مادّی و ماتریالیستی و غربی عمدتاً متکی به اندیویژوالیسم و نوعی خودپسندی و خودمحوری است و از دل آن، تنهایی و وحشت خارج می‌شود و جامعه‌ای فارغ از پیوندهای عاطفی و محبت ایجاد می‌کند. پشت این پوسته‌ی ظاهری، تنهایی و غربت است. اربعین دقیقاً در مقابل این گفتمان قرار دارد و حاصل آن بهشت محبت و عاطفه و فداکاری و گذشت و ایثار و معنویت است.

گفتمان این پدیده کاملاً سیاسی است و نقطه‌ی مقابل گفتمان جاری و غالب عمل می‌کند و در یکی از دستاوردهای بزرگ اربعین، امنیت‌بخشی است. در این حرکت چندمیلیونی که سال گذشته از مرز ۲۵ میلیون نفر گذشت و دنیا نظیر و شبیه آن را ندارد و کاملاً بین‌المللی است، همه در امنیت کامل به سر می‌برند و پذیرایی می‌شوند. یکی از پیام‌های روشن اربعین در سال‌های گذشته، پیام امنیت بوده است. این از معجزات سیدالشهدا (علیه السلام) است که در یک کشور پر از دلهره و ناامنی و در کنار جریان داعش و توطئه‌های استکبار جهانی و دولت لرزان داخلی، این اتفاق

چند نکته در مورد دعای چهل و دوم

در تکمله‌ی بحثی که در مورد دعای چهل و دوم صحیفه تقدیم شد، چند نکته را تقدیم می‌کنم.

۱. اهمیت و ارزشمندی حفظ قرآن کریم

نکته‌ی نخست در مورد حفظ قرآن کریم است که برخی از دوستان پرسیدند و ما هم به مناسبت، گاهی به این مسئله اشاره کرده‌ایم. حفظ قرآن کریم سفارش اولیای خدا است و در سیره است که برای آن جایزه می‌داده و تشویق می‌کرده‌اند. حتی گاهی در اعطا مناصب، حافظ قرآن بر دیگران ترجیح داده می‌شد. این شرف بسیار بزرگی است که ذهن و حافظه‌ی انسان،

در کمال امنیت رخ می‌دهد.

اربعین، تجلی ولایت مهدوی و جلوه‌ای از جامعه‌ی مهدوی است. این طرف در یک کشور نظام می‌سازد و مستقر می‌کند و از آن طرف، یک حرکت جهانی را با این خصوصیات مدیریت می‌کند.

این جریان را به صورت همه‌جانبه بایکوت کرده‌اند، با وجود این آثار خود را خواهد داشت. نگاه تقلیلی و تحریفی به این موضوع داشته‌اند، ولی رسانه‌ی جریان اربعین، فطرت است و فطرت‌ها، رسانه‌های بی‌عیق هستند و پیام‌ها را منتشر می‌کنند.

توصیه‌ی هر ساله‌ی ما این بوده که با دعا و توسل و صدقه و راز و نیاز و حرکت روحی و فکری، با این جریان همراه شویم تا ما هم بی‌نصیب نمایم.

منور به آیات کریمه‌ی قرآنی باشد. برای حفظ باید خیلی تمرکز کرد و خیلی خواند و به مجاهدت نیاز دارد. را به خاطر بسپارد و حفظ کند.

حافظ قرآن، نزد فرشتگان و اولیا الهی شرافت پیدا می‌کند. قرآن، در سینه و مغز و حافظه‌ی او است و کلمات قرآن در حال درخشش است. البته ما به حسب چشم ظاهری اینها را نمی‌بینیم. ماجرای کربلایی کاظم را قبلاً برای شما نقل کردم که در آن زیارت و بیتوته‌ای که در حرم امامزاده‌ی واجب‌التعظیم داشت، حافظ قرآن کریم شد. او به حسب ظاهر و واکاوی‌های ظاهری، سواد نداشت؛ اما وقتی از آن امامزاده خارج شد، حافظ کل بود. اولین جلوه‌اش آن بود که توانست آیات قرآنی بر سررد امامزاده را بخواند. زمان مرحوم آیت‌الله

خود حفظ موضوعیت دارد؛ اما جالب است که از رهگذر حفظ، انس ایجاد می‌شود و کسی که می‌خواهد حافظ شود، باید مونس شود و این به نظر من مهم‌تر است. باید مکرر خواند تا بتوان حفظ کرد و باز برای مرور آنچه حفظ کرده‌اید، باید مجاهدت کرد و تکرار و مراجعه و تلاوت داشت. بنابراین حاصل حفظ، چه بدایت آن و چه استمرار آن، می‌شود انس بیشتر. حاصل این مراجعات مکرر، فتوحات و اشراق‌ها و پرده‌گشایی‌هایی است که گاهی برای انسان اتفاق می‌افتد. بر اساس قاعده‌ی قرآنی «فَأَقْرءُوا

مراعات و آداب نیز می‌شوند. پس مسئله‌ی حفظ کاملاً موضوعیت دارد و در روش زیست و زندگی فرد اثر می‌گذارد و او را خادم قرآن می‌کند. حافظ قرآن، مبادی نصرت را در اختیار دارد و می‌تواند به قرآن کریم و ترویج و نشر و تلاوت آن خیلی کمک کند. حافظ قرآن، شوق قرآنی را در جمعیت چندهزار نفری زنده می‌کند. برای مثال سیدمحمدحسین طباطبایی در زمان ما پدیده‌ای جهانی شد و از رهگذر کار بزرگ ایشان، جریان حفظ شکل گرفت و بچه‌ها و جوان‌ها و نوجوان‌ها، حفظ قرآن را شروع کردند. نمونه‌ی دیگر را اخیراً در سفر حج دیدیم که یک نوجوان دوازده‌ساله و خیلی فوق‌العاده بود. هر جای قرآن را باز می‌کردی، می‌خواند و لازم نبود که کنار او باشی. یا دختر

العظمی بروجردی برای امتحان او، کتاب‌های عربی جلویش گذاشتند. او فقط توانست آیات قرآن را مشخص کند و بخواند. آنها که خیلی تعجب کرده بودند، پرسیدند: چگونه فقط آیات قرآن را می‌خوانی؟ کربلایی کاظم در پاسخ گفت: این قطعه، روشنایی خاص و عجیبی دارد و با سایر قسمت‌ها فرق می‌کند. جلسه‌ی پیش عرض کردیم که نازل‌ترین بخش قرآن کریم، همین وجود کتبی آن است؛ اما حتی همین مرتبه هم حامل انواری است؛ لذا گفته‌اند اگر کسی الفاظ قرآن را نگاه کند، در او نورانیت ایجاد می‌کند. اگر این وضعیت عمیق‌تر شد و به معنایش نیز توجه و تدبیر داشت و حرمت آیات را در مقام عمل نگاه داشت، خیلی بهتر خواهد بود. معمولاً حافظان قرآن، اهل

۲. بی توجهی جامعه به حفظ قرآن کریم

آقای ما فرمودند که ما باید ده میلیون حافظ داشته باشیم. قبلاً کمتر می گفتند، اما بعد فرمودند که باید ده میلیون حافظ داشته باشیم. می دانید اگر آموزش و پرورش و مساجد و همین اتحادیه‌ی ما پای این کار بایستند، تمام بچه‌ها بیمه می شوند. الان حمله‌ها خیلی سنگین شده و اولین چیزی که ما نیاز داریم، یک سپر حفاظتی است. بچه‌ها باید تشویق شوند تا به این سمت بروند. وقتی که رفتند و انس گرفتند، نمی توانند آن را رها کنند؛ زیرا شهد و نورانیت قرآن، آنها را نگاه می دارد. مگر می شود نوجوان امروز را به آسانی در برابر این امواج صیانت کرد؟ موج شهوت و دنیا، بنیان‌کن است و آنچه انسان را نگاه می دارد، سپر قرآنی است. حفظ کل یا

خانم شش ساله‌ای که هانیه نام دارد، چطور این قدر زیبا متنی که به زبان او نیست، می خواند؟ اینها معجزات قرآن کریم و جزء خصائص القرآن است و در مورد هیچ کتاب دیگری این اتفاقات رخ نمی دهد.

قرآن، نیاز دارد و نیاز او هم خریدن و کشیدن دارد. انسان باید برود و خواهش و التماس و تضرع کند. ذهن‌های آماده باید از فرصت استفاده کنند و وقت را غنیمت بشمارند. برای اینکه حافظ شوید، باید از بسیاری از گفتارها و شنیدنی‌ها و دیدارهای لغو خودداری ورزید و خود این، خیلی سازنده است.

ترجمه و تدبیر و تمرکز و انس می‌آید. کسی که ده یا بیست جزء قرآن کریم را در جوانی و با توجه به معنا حفظ کرده باشد، حامل انوار قرآن کریم و دانشمند است. چنین انسانی در خانواده و اداره و جامعه، نورافشانی می‌کند و وجود او، قرآن متحرک است. اگر مؤدب به آداب قرآنی و مربای به تربیت قرآنی شود، خیلی بهتر هم خواهد بود. جوانی که با قرآن انس بگیرد، تربیت و مؤدب می‌شود و وجود او نورانیت ایجاد می‌کند.

در سنین امثال ما، نه اینکه محال باشد، اما کار دشوار می‌شود. آقای خزعلی حدود شصت سال داشتند که قرآن را حفظ کردند. ایشان به مدرسه‌ی عالی تشریف می‌بردند و تدریس داشتند و همان زمان بود که مشغول حفظ شدند و بعد اعلام کردند

نصف یا جزئی از قرآن، اثر دارد. این سخن رهبری، سخن حکیمانه‌ای است، ولی متأسفانه هیچ‌کس به آن اهمیت نداد و هیچ خبری نشد. اینکه عرض می‌کنم هیچ‌کس، یعنی کسانی که وظیفه داشتند، هیچ کاری نکردند و فردا هیچ جوابی ندارند. مساجد و مدارس ما، بی‌حال و بی‌رمق و خاموش هستند و پای این تشخیص ولی که مستظهر به حکمت و موازین دینی و قرآنی است، نایستادند. البته مجموعه‌هایی در بخش‌های مردمی و رسمی و نهادی، تلاش‌هایی کردند؛ اما این کجا و آن ده میلیون حافظ کجا؟ باید طراحی‌ها و ابتکارات هنرمندانه‌ای داشته باشیم تا این اتفاق بیفتد. اکنون هم دیر نیست و یکی از بزرگ‌ترین خدمت‌ها، ترویج حفظ است که در کنار آن

که حافظ کل قرآن شده‌اند. بعد از قرآن هم شروع به حفظ نهج‌البلاغه کردند و حافظ آن شدند. حتی در آن سنین می‌توان حفظ کرد، اما خیلی سخت است و از معجزات بزرگ قرآن محسوب می‌شود. به هر حال نباید فرصت‌ها را از دست داد. کار کنند و در فضاهاى شیرین و بازی، قرآن را به بچه‌ها آموزش می‌دهند. می‌بینید که یک بچه‌ی پنج یا شش‌ساله، خیلی بهتر از ما طلبه‌ها آیه‌ای را حفظ کرده و می‌خواند. خوشبختانه اکنون دانش این کارها در جامعه‌ی ما هست.

غرض اینکه حفظ کل، پروژه‌ای خاص و سنگین و ویژه است و این را باید از اشخاص خاص توقع کرد و زمینه را برایشان از کودکی و نوجوانی فراهم آورد. اما از حفظ کل که بگذریم، هر مقدار که میسر است، توصیه می‌شود؛ مثلاً هر جوان از جوانان ما پانصد آیه را حفظ باشد و بتواند آن را در جای خود به کار گیرد و به آن استناد کند. به این اصطلاحاً حفظ موضوعی می‌گویند. سوره‌های جزء سی را که آهنگین‌تر و

۳. حفظ، بدون اجبار باشد
ما مخالف حفظ با اکراه و تحمیل و فشار هستیم؛ زیرا زندگی ایجاد می‌کند؛ مگر آنکه تحت قاعده باشد و بچه‌ها را برای این کار بسنجند و انتخاب کنند. برخی زمینه‌ی آن را دارند و می‌توانند. تحمیل و اکراه و اجبار و فشار سنگین، مخصوصاً برای بچه‌ها، تولید ادبار می‌کند و آنها را از قرآن کریم دور و خاطرات بد برایشان ایجاد می‌کند. برخی مراکز، متخصص این کار هستند و می‌دانند چگونه

و زندگی اول را به آتش کشیده است. در مورد فضای مجازی، حتی در مورد قسمت سالم آن که متأسفانه اصلاً از قسمت آلوده‌اش تفکیک‌پذیر نیست و ماجرای فیلترینگ هم شوخی‌ای بیش نیست، با فرض اینکه شخص متقی باشد و خود را کنترل کند، باز وقت گذاشتن باعث از بین رفتن انتظام ذهن می‌شود و خلوت و جلوت ما را به هم می‌ریزد و ذهن ما را شلوغ و آشفته و پریشان می‌کند. این فضا، بارش اطلاعات و اخبار است و دانستنی‌های سطحی غیرمفید باعث می‌شود حافظه‌ی انسان به صورت طبیعی تقلیل یابد. نیازی به حفظ کردن برخی چیزها نیست و باید با قرآن و صحیفه و انواع و اقسام کتاب‌ها ذهن را پر کرد. گاهی بچه‌ها شماره‌ی ملی و شماره

کوتاه‌تر هستند، می‌توان حفظ کرد و کاربرد آن در نماز واجب و مستحب بیشتر است. علاوه بر این، برخی سوره‌ها نظیر یس، واقعه و جمعه، کاربردهای خاصی دارند و توصیه‌های ویژه‌ای به حفظ آنها شده است. انسان حداقل می‌تواند این سوره‌ها را حفظ کند.

۴. علت عدم توفیق در حفظ

علت اینکه ما حافظ نمی‌شویم، به هم‌ریختگی و عدم تمرکز ذهن و عدم تجمیع خاطر است. ما ذهن خود را باز کرده‌ایم و بازار شده است! هر کسی می‌آید و هر کسی می‌رود. وقتی ذهن ما این‌گونه شد و گوش و چشم ما به هر تصویر و سخنی و زبان ما به هر گفتاری، میل پیدا کند، ضابطه از دست می‌رود. فضای مجازی و ارتباطات سایبری و **Second Life**، زندگی واقعی

تلفن‌های خود را حفظ نیستند! این سخن‌ها را می‌شنوند و اگر حافظه را فعال نکنید، به خواب خواهد رفت. بگذریم که از این درد دل‌ها زیاد است...

شاید اگر بتوانیم موج حفظ قرآن را که آقا گفتند، ایجاد کنیم، جامعه‌ی ما بتواند در برابر سونامی وحشتناک و مردافکن دنیای امروز مقاومت کند. گاهی حتی در جلسات رسمی برخی مسؤلان می‌گویند: خب آقا فرموده‌اند، اما مگر می‌شود؟! بعد تحلیل می‌کنند و می‌گویند: این یک آرزو است که ایشان فرموده‌اند و به تدریج در طول

مثلاً پنجاه سال محقق خواهد شد! این در حالی است که آقا این را بالفعل خواسته‌اند. بسیاری از شماها منشأ تأسیس و برنامه‌ریزی هستید و وظیفه دارید. دوستانی هم که نیستند ان شاء الله

برکات این کار قابل‌شمارش نیست و آنچه عرض کردیم، حداقل آثار است. مجالست با قرآن، آثار عظیمی دارد.

در حفظ قرآن جاذبه‌های عظیمی هست که در زمینه‌های دیگر نیست و می‌توان از این جاذبه استفاده کرد و به دیگر سطوح ارتباط با قرآن کریم رسید.

از خدای متعال می‌خواهیم که این توفیق را به همه‌ی ما عنایت کند. اگر ما به وقت تشویق می‌شدیم و فضیلت بزرگ حفظ قرآن را به دست می‌آوردیم، الان خیلی بیشتر از اینها می‌توانستیم خدمت کنیم.

کهدف وارد شده و گفته‌اند اگر کسی با آن انس بگیرد، توفیق شهادت پیدا خواهد کرد. [۳] در روز جمعه، بر سوره‌ی مبارکه‌ی احقاف تأکید خاص شده است. [۴] این توصیه‌ها را نباید دست‌کم گرفت؛ چراکه خیلی کمک‌کننده و پیش‌برنده است.

خدا را به حق قرآن کریم و پیامبر مکرم قسم می‌دهیم که توفیق انس با قرآن را بیش از پیش به همه‌ی ما کرامت کند. بیماری‌های جسمی و فکری و روحی و اقتصادی و اجتماعی ما را به طب القرآن شفا دهد.



بحمدالله در جلسات ما هم برخی دوستان حافظ هستند و حفظ موضوعی دارند. این خیلی خوب است و باید آن را تقویت کنند.

در مورد تلاوت هم عزیزان این نکته را در ذهن داشته باشند که برخی از سفارش‌ها شده که باید به آنها عادت کنیم. مثلاً

فرموده‌اند قبل از خواب، این سوره‌ها یا آیت‌الکرسی خوانده شود [۲] یا روز با سوره‌ی توحید شروع شود. اینها توصیه شده و آثار خاص خود را دارد. این موارد را باید کم‌کم جزء عادات زیستی خود کنیم. در جبهه بچه‌ها به صورت جمعی سوره‌ی واقعه را می‌خواندند و بعد می‌خوابیدند.

گاهی باید خانوادگی و جمعی و حجره‌ای و خوابگاهی خواند تا آثار بیشتری داشته باشد. برای شب جمعه یک سلسله از سوره‌ها و مخصوصاً سوره‌ی

منابع و مأخذ

هراسی به دلش راه نیابد و از وحشت
بزرگ روز قیامت ایمن گردد». همان،
ص ۱۱۴.

[۱]. مزمل: ۲۰.

[۲]. امام رضا (علیه السلام) فرموده‌اند:
«هرکسی آیت الکرسی را هنگام خواب
تلاوت کند، إن شاء الله از فلج شدن
ترسی نخواهد داشت». شیخ صدوق،
ثواب الأعمال و عقاب الأعمال،
ص ۱۰۵.

[۳]. امام صادق (علیه السلام) بیان داشته‌اند
که: «هر کس سوره‌ی کهف را در
شب‌های جمعه قرائت نماید، به مرگ
شهادت از دنیا خواهد رفت یا اینکه
خداوند او را شهید مبعوث خواهد کرد
و در روز قیامت در صف شهدا خواهد
بود». همان، ص ۱۰۷.

[۴]. امام صادق (علیه السلام) فرموده‌اند:
«هر که در هر شب جمعه یا در هر روز
جمعه، سوره احقاف را بخواند، در دنیا



افوغها؛ درنگی بر مسئله تعلیم و تربیت

OfoghHa.ir © سامانه پیامکی: ۳۰۰۰۴۸۵۹۵۹

۲ شنبه‌ها

بعد از نماز مغرب و عشاء

(۶ ماه دوم سال)



تهران، خیابان سرچشمه
مجتمع فرهنگی شهدای هفتم تیر